

בדרכו אמונה

במשנת מרן רשכבה"ג הדרך אמונה זללה"ה

ואתחנן אל ה': הליכות והנהגות מרבינו בדיני תפילה, לוקט ונערך מתוך הספר שימוש חכמים

שמונה עשרה

א. ידוע לכל שהקפיד מאוד מרן זצ"ל כל ימיו להתפלל שחרית כותיקין וכשלא הי' אונס ממש (שגם זה לא הי' אלא ב' או ג"פ) לא ביטל מעולם תפילת ותיקין [מלבד ביום ב' לאבילות].

ב. הקפיד להתפלל מול הקיר ממש ובצעירותו היה מסלק רבנו הסטנדר כדי שלא יחצוץ דבר בינו לבין הקיר, ובזקנותו התקינו לו סטנדר מחובר לקיר ובזקנותו ממש כשלא היה לו כח והיה צריך לאחוז בהסטנדר לא הקפיד אלא להתפלל מול הקיר.

ג. אין צריך לפסוע ג' פסיעות לאחוריו קודם שמו"ע רק לפסוע לפניו ג' פסיעות (ולפסוע לאחוריו אינו אלא הכ"ת כדי לפסוע לפניו), והרבה פעמים הי' עושה כן רבנו שלא פסע לאחוריו רק לפניו.

ד. בשמונה עשרה יתן ידיו על לבו הימנית על השמאלית והאגודלים יכוף לפניו, וכן נהג מרן זצ"ל בצעירותו כשהיה לו כח להתפלל כך והפסיק אח"כ, והחזו"א לא נהג כן, ומי שיכוון יותר בלא זה אמר מרן זצ"ל שא"צ לעשות כן.

ה. פסיעות כל א' כאורך הרגל לא פחות ולא יותר, ולריך לפסוע ג' פסיעות ככריעה אחת והכוונה בזה בג' פסיעות היינו דבפסיעה השלישית משווה שתי רגליו ולא שבפסיעה האחרונה נותן רגלו השמאלית מאחורי הימנית. מרן זצ"ל היה אומר מוריד הגשם בסגול תחת הגימ"ל, ומוריד הטל בקמץ תחת הטי"ת.

ו. בסלח לנו מכה על לבו ב' פעמים כשאומר חטאנו וכשאומר פשענו, וכשמכה קומץ אגודלו לתוך כף היד ומכה, [ודקדק בזה מרן זצ"ל אפי' כשהיתה ידו משותקת ונעזר בידו השנייה].

ז. במודים היה אומר מרן זצ"ל מגן ישענו אתה הוא, ואח"כ לדור ודור בהפסק הנ"ל.

ח. דיוקים בשמו"ע: ראה [נא] בענינו, ושבענו מטובה, בעל הצדיקים יהמו [נא] רחמך, ברצה הפיסוק הוא ואשי ישראל ותפילתם כו', במודים הפיסוק הוא כי לא תמו חסדיך מעולם-קיינו לך, וכל החיים בכף לא דגושה ובקמץ תחת הכף ולא בחולם.

ט. רבנו זצ"ל היה מבקש צרכיו לאחר אלוקי נצור קודם יהיו לרצון.

יא. אמר בסוף שמו"ע הפסוקים לשמות אנשים אחר יהיו לרצון והיה אומר ד' פסוקים פסוק כנגד כל שם משמותיו ועוד פסוק עם האות הראשונה של שמו הראשון והאות האחרונה של שמו האחרון.

יב. אף מי שאין יכול להתפלל בציבור יש לו להתפלל עכ"פ בשעה שהצבור מתפלל.

יג. כתבו הפוסקים שעיקר תפילה בציבור הוא להתחיל מיד כשהציבור מתחילים, והמתאחרים מלבד מה שמפסידים עיקר תפלת הצבור גם עוברים כמה איסורים שאסור להתחיל שמונה עשרה אם לא יספיק להגיע לקדושה ומודים וקדיש, ועוד הרבה דינים המצוירים בשו"ע שמיין שאין שם על לב בודאי עובר עליהם.

יד. המתפלל עם הש"ס יכול להתחיל כל זמן שעדיין הש"ס אוחז בזכרה ראשונה (אם יספיק להתחיל קדושה עם הש"ס) ויחשב לו כתפילה בציבור כדין המתפלל עם הש"ס, ויתפלל עם הש"ס עד אחר הקל הקדוש.

טו. להתחיל שמו"ע כשהציבור באמצע שמו"ע עם כובע וחליפה עדיפא מלהתחיל עם הציבור בלא כובע וחליפה, ויחנן להפילו תפלה ביחידות עם כובע וחליפה עדיפא מתפילה בציבור בלא כובע וחליפה

חזרת הש"ץ

א. הגומר שמו"ע אסור לו להחזיר פניו לציבור עד שיגמור הש"ס, אבל אין הכוונה לאסור לפסוע וזה מותר קודם שסיים הש"ס רק צריך שלא יהפוך פניו אללא יראה לרגע את מאחוריו סיימו שמו"ע ויפסע.

ב. דווקא המתפלל צריך שיכוין את רגליו אבל אם גמר תפילתו ואין יכול לפסוע מפני אחר שעומד אחריו אי"ל לכוין את רגליו.

ג. אסור ליצב בלא המתפלל ד' אמות מכל סביבם אפי' מאחוריהם.

הנה הנהגות שנהג בהם מרן בתפילתו זצ"ל נדפסו בכתב זה, והפסקים שעורר והזכיר עליהם או חידשם מרן זצ"ל בספריו נדפסו בכתב זה, כדי שיבחינו אלו הם הנהגות שכתבום תלמידים עפ"י אשר ראו עיניהם, ואלו הם פסקי הלכות שקבעם מרן זצ"ל בספריו.

פסוקי דזמרה

א. בברוך שאמר אחז ב' הציציות (ולא ד') שלפניו אבל לא נשקם בסוף ברוך שאמר, ואחזם ביד ימין.

ב. (בברוך שאמר לכאף יס לעמוד אף לדעת הגר"א דאפשר לשבת בפסוקי דזמרה).

ג. מרן זצ"ל אמר (בשם החזו"א) שהנוסח בברוך שאמר המהלל בפה עמו ולא בפי עמו

ד. אי"ל לעמוד בזמזמור לתורה.

ה. באשרי יס לומר זכר רב בסגול תחת הז'.

ו. נתן צדקה בוברך דוד, והי נוהג לתת לפני מראש סכום גדול ואמר שהוא מזכה לו כל יום פרוטה בשעה שאומר ויברך דוד (ומרויה בזה שמקיים דברי הארי"ל אף בשבת).

ז. אם נזכר באמצע פסוקי דזמרה שלא כדרך על נט"י ואלוקי נשמה יזכרם בין ישתבח ליוצר.

ח. השומע קדושת יוצר באמצע פסוקי דזמרה, אבל לענות, אבל קדושה דסדרא יכול גם לענות, אך אמר דמ"מ אין זה כמו קדושה ואינו מחוייב לענות והגדון כאן רק אם שרי לו לענות.

...

קריאת שמע וברכותיה

ט. עיקר תקנת ברכו הוא שיתאמר מיד ברכת יוצר אור ומי שמתאחר ואין עומד עדיין בברכת יוצר אור כשהש"ץ אומר ברכו מבטל בידיים עיקר תקנת ברכו.

י. לא נזכר הכריעה באמירת ברכו לאיזה כד לשחות אבל המנהג למזרח. שכן לומר ישתבח והתחיל ברכת יוצר אור יאמר בין יוצר לאהבה רבה ברכת ישתבח, (ואפשר שיתאמר ג"כ איזה פסוקים לפניו).

יב. בזכרות ק"ש ובק"ש יס ליצב עד תהלות ומשם יס לעמוד.

יג. האוחז באמצע פסוקי דזמרה והציבור קורין ק"ש, יאמר עמהם פסוק ראשון של שמע ובשכמל"ו, ואם אוחז בזכרות ק"ש יאמר ידו על עיניו כאומר עמהם.

יד. ק"ש היה קורא בלי טעמים, וכמדומה שאמר טעמו כי אצלו זה מפריע לריכוז, אבל לאחרים כל אחד לפי טבעו, ואם הוא אותו דבר אצלו יאמר בטעמים

טו. בק"ש אחז רק ב' הציציות שלפניו.

טז. מכניס ב' הציציות בין הזרת לקמיצה ומלבישן על הקמיצה והאמה, וכורך ב' סיבובים על האצבע, ולימד לעשות כן לאחרים.

יז. מאריך בחי"ת ולא בדל"ת, אבל אמר לי שבדל"ת יש להאריך במחשבה לא נישק הציציות בק"ש וכן לא נישק התפילין בודהיו לטוטפות כו' רק משמש בהם.

א. כשמגיע לפרשת ציית יטלם בשתי ידיו נגד עיניו כל פרשת ציית וכשמגיע לורחיקם אותם יתנם על עיניו.

ב. באמת ויציב הפיסוק הנכון הוא – אור יעקב מגן ישענו, לדור ודור הוא קיים וכו'

אין לעצור לפני האומר קדיש, ומ"מ העוצרים יא להם על מה שסמוכו.

סיום התפילה

כדי לשבת בתחנון יכול לפסוע לצד המתפלל אבל לא לפניו וה"ה דלישב לצדי המתפלל מותר.

לא אמר הפסוק 'ויאמר דוד אל גד' וגו' הנדפס קודם תחנון בתחנון בתיבת חטאתי מכה על חזהו.

חתן קודם חתונתו (אפי' ביום חתונתו) אינו פוטר מתחנון.

בפורים המשולש וכן בפורים קטן המשולש (והיינו ט"ז אדר א' כשחל ביום ראשון) אין אומרים תחנון ולמנצח בערים המוקפות חומה או ספק מוקפות חומה.

בקדושא דסידרא מנהיגו לעמוד, והיה עומד מן ז"ל אף כשלא היה לו כח לעמוד בקדושה לחזרת הש"ץ.

בעלינו לשבח אומר וכסא כבודו בשמים ממעל.

בעלינו לשבח אומר ככל המונם ימ"ש.

ב'אנחנו כורעים ומשתחווים' כורע מעט, ואמר לי שבזה גם הגר"א מודה, (וכן במוסף דר"ה מודה הגר"א כן).

פעמים כשראה נכד שלו בתפילת מנחה או ערבית שלקראת עלינו לשבח סוגר את הסידור ואומר בע"פ, פותח את הסידור ומראה לו שיגיד מילה במילה.

חלץ תחילה התפילין (מחוץ לבהמ"ד) ואח"כ הטלית.

חלץ הטו"ת (מחוץ לבית הכנסת) רק בסיום התפילה ממש (אחר קדיש דרבנן) וזהו מנהג טוב, ומדינא אין לחלוץ עד אחר הקדיש של עלינו.

נכנס לבהמ"ד בפתח אחד ויוצא בפתח אחר, והקפיד ע"ז מאוד.

אלו לריכוז עמידה (ומהם מדינא ומהם ממנהג), ולכיד לזכר ככולם אם סמיכה מותרת), ופרשת התמיד, כדור שאמר, ויבדל דוד עד שיאמר אתה הוא ה' האלקים, ישתבח, וזכרו, שמו"ע מתהלות כו', (מתחילת) קדושה, כרכת כהנים (בין הכהנים בין השומעים).

ווי"א אף חזרת הש"ץ וקדיש (וכל הקדישים), הקורא בתורה והעולה (וי"א אף השומעים) בשעת כרכות וקה"ת עלינו, כשמוציאין ומכניסים הס"ת עד שיהי' במקומה, והוא רחוס, תחנון ממה נעשה, הלל, ופסוק ה' מלך.

וכל כרכת המלאות (חוץ מכמה מהם) עטיפת ליצי, לכישת תפילין וחליצתן, תקיעת סופר, ספירת העומר, כרכת המגילה, נטילת לולב, כרכת כהנים, ווי"א אף כרכת חלה, ווי"א אף כרכת סוכה.

אח"כ, כרכת מגן אבות, ויכולו ווי"א אף ויכולו של קידוש, כשמברכין החודש, וידיו, וידיו של יו"כ, כשקורין הפטרה של שבעות, כרכת הגומל, מילה, קידוש לזנה, פסוק ויהי נועם במו"ש, (כו"ז מצוה במו"צ) ווי"א שסמיכה דינה כישיבה ככל הדברים, כי הרמ"א בשעת קדיש יא לעמוד וכ"ש בזכרו וקדושה, כשאח"ק פתוח נוהגין לעמוד (מ"צ).

ד. אסור לעצור כל המתפלל כלדדן שלפניו ולא לפסוע ג' פסיעות אם יכנס כלדדן שלפניו וכן לפני הקורא קריאת שמע (וכן קדיש).

ה. אם א' עומד מאחוריו שכבר סיים תפלתו רק ממתין לא' שעומד מאחוריו מותר להראשון לפסוע אם יפסע חוץ לז"א של השלישי.

ו. האוחז בלמנע שמונה עשרה והגיע הש"ץ לקדושה, ישתוק ויכון לכל הקדושה עד סוף כרכת הקל הקדוש, ולכרכת כהנים א"ל להפסיק אבל מותר להפסיק, אבל לקדושה דסידרא אין להפסיק.

ז. בקדושה היה אומר מרן זצ"ל על יד נביאך האל"ף בסגול.

ח. ושבחך בחיריק תחת השי"ן.

ט. אף מי שסיים שמונה בלמנע חזרת הש"ץ לריך לשמוע שאר חזרת הש"ץ.

י. אסור לדבר בשעת חזרת הש"ץ ואפי' לומר תחנונים או ללמוד והלומד או קורא הפרשה בשעת חזרת הש"ץ וקדיש לא די שלא יקבל שכר רק יקבל עונש ע"כ ותורה כזו לא תכלית ואפשר לאפי' דיעבד לא יא ידי שנים מקרא דהוי מלוא הבאה בעצירה, וגם לאסור להפסיק בין ש"ע לתחנון.

יא. לא אמר ברוך הוא וברוך שמו.

יב. אף שבסוף ימיו שלא היה לו כח לעמוד בקדיש (ומקודם הקפיד לעמוד בכל הקדישים) מ"מ עמד עד אמן דהקל הקדוש, ואמר לי שעד אמן דהקל הקדוש הוא סיום הקדושה.

יג. כשהיה ש"ץ היה מכה בלבו בסלח לנו אף בחזרת הש"ץ.

יד. ש"ץ הצריך להתחיל חזרת הש"ץ ויש מאחוריו מי שבאמצע שמו"ע יפסע לצדדיו ואם אף בצדדיו יש מתפללים יפסק רגליו.

טו. במודים דרבנן שוחה בסופו כשאומר ברוך קל ההודאות, (אך אמר שלא הקפיד לדקדק בזה ואמר שכורע כשזוכר).

דיני קדיש

א. נוסח הקדיש יתגדל ויתקדש בצירי תחת הד' והד'.

ב. מקפיד בבית מדרשו שלא יאמרו קדיש שנים ביחד.

ג. דקדוקים בקדיש: כרעותיה בכ"ף דגושה, וחיים עלינו ולא אמר חיים טובים, הוא יעשה שלום ולא אמר ברחמיו, בקדיש דרבנן אומר באתרא קדישא, יהא [לן] ולהון ולכון, קדם אבוהון דבשמיא וארעא, (וכמדומה שאף שבכל הנוסחאות הוה ברירא ליה מהו הנוסח המתוקן מ"מ פעמים אמר בלשון אחרת, וגם ה' כמה וכמה נוסחאות ששינה עם הזמן, ובסעיף זה הוא לשון אחרון).

ד. בעשי"ת אומר לעילא ולעילא ולא לעילא לעילא.

ה. בשעת קדיש אסור אפי' להרהר בד"ת ומדינא אסור עד לאמירן בעלמא אבל לכתחילה יא לזיזר ככולו.

ו. בשעת כרכות וקדיש אסור לעשות אפי' שום מלאכה קלה.

דבריהן הן זכרון - יארציית מרן רה"ה הגאון רבי אריה פינקל זצוק"ל

לרגל יארציית התשיעי לסילוקו של מרן רה"ה הגאון רבי אריה פינקל זצוק"ל שחל שבוע שעבר, נביא דברים מתוך משאו בכינוס ההיסטורי דגל התורה תשע"ד בחובת החיזוק באמונת חכמים והחובה להתבטל לרועי ישראל מרנא אילת השחר ומרנא הדרך אמונה, אל מול נסיון עקירת אמונת חכמים ע"י כת מבזי תורה:

אמונת חכמים צריכה להיות קבועה וברורה במסירות נפש וזה כבוד שמיים, כינוס שם שמיים אנחנו כולנו מתאחדים ומתלכדים, אנחנו ציבור של עם התורה, וחובבי התורה אוהבי התורה תומכי התורה כולם עם

התורה, וכולנו מתלכדים, אנחנו לא יחידים שכל אחד יש לו את הדעה שלו, ומתלכדים יחד ומתקבצים יחד ובוחרים באיזה מנהיג...

אנחנו קיבוץ אחד של עם התורה, ואנחנו כולנו תחת דגל התורה יהדות התורה עם המנהיגות שלנו מרן ראש הישיבה (הגראי"ל שטיינמן) שליט"א שהקב"ה יאריך ימיו ושנותיו בשלום וחיים ארוכים לקבל פני משיח, ואיתו שר התורה רבי חיים שליט"א שיהיו בריאים ושלמים נתפלל עליהם שהקב"ה יקיים בנו את חכמי ישראל המנהיגים שהם בעצם המצווים עלינו ושמרנו דרך ה', ואנחנו ובנינו וככה דור דוד עד הגאולה השלימה, אנחנו מתלכדים תחת הרשימה ג' יהדות התורה.

דגל התורה זה הרשימה שלנו, זה הרשימה שנשמעת אך ורק למנהיגות האמיתית של עם התורה!! ה' יזכנו בזכות אמונת חכמים בזכות כבוד התורה, בזכות כבודו של בורא עולם שהכל ברא לכבודו, אנחנו נצליח והקב"ה יתן לנו את הכח להשליט את התורה על עם ישראל כולו, ואז יבוא משיח צדקנו, ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחד ותמלא הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים במהרה בימינו אנו ובנינו, תלמידיו וכל הציבור של עם התורה וכל המאמינים בעם ישראל שיתחברו אלינו ותבוא הגאולה השלימה במהרה בימינו אמן כן יהי"ר.

- לרפואת זקן ראשי הישיבות מרן הגאון רבי שמואל בן איטא עטיל קמינצקי שליט"א נשיא מועצת גדולי התורה בארה"ב, הזקוק לרחמי שמיים מרובים.

- לרפואת הגאון הגדול רבי יעקב בן גאלדיס כותן הלל שליט"א ראש ישיבות אהבת שלום, הזקוק לרחמי שמיים מרובים.

- לרפואת הגאון הגדול רבי ישראל בונים בן חיה רויזא שרייבר שליט"א, ר"י נתיב הדעת וגאב"ד אשדוד, הזקוק לרחמי שמיים מרובים.

יו"ל ע"י מכון "דרך אמונה" בקול ובכתב - קו דרך אמונה: 0799-211-666 לקבלת הגיליון במייל: a0799211666@gmail.com

הגיליון מובא מידי שבוע במסגרת חוברת אוצר הפרשה, גליונות מרבתינו זעק"ל ושל"ט"א ניתן לקבל במייל - a169258235@gmail.com

נא טלו שותפות בזיכוי הרבים - לתרומות והנצחות לזכות ולע"נ ניתן לפנות למייל אוצר הפרשה, וכן במספר - 055-760-0055